

Alternatif Küreselleşme Hareketi ve Alternatif Medyalar: Karşı Hegemonya ve Perspektivist Eleştiriler

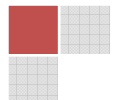
Fabien Granjon*

Egemen medyalara karşı gösterilen uyanıklık, alternatif küreselleşmenin çeşitli bileşenleri tarafından en çok paylaşılan duyarlılıklardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Sermayenin yeni egemenlik biçimlerinden kurtuluş için gerekli olan mücadeleye bağlı eleştirel önerinin yeniden silahlanması, liberal küreselleşmenin ideolojik vektörü sayılan kitle iletişim araçlarının eleştirisiyle sıkı ilişkiindedir. Bu nedenle, alternatif küreselleşme evreninde paylaşılan çeşitli iade talepleri arasında bilgi üretimini gerçekleştiren meslek örgütlerinin eleştirisi *yanal (transversal) bir gaye* gibi gözükmektedir. Örneğin medya, kamu gündeminin önceliklerini iyi bir şekilde sıralandıramamaktan, sanayi odalarının baskılarına boyun eğmekten, uluslararası kurumların ve yönetenlerin egemen söylevlerini kayıtsız şartsız tekrarlamaktan, tek bir düşüncenin üretilmesine katkıda bulunmaktan ve alternatif önerileri olağandan uzaklaştırmaktan sorumlu tutulmaktadır. Ancak bilgi endüstrilerinin eleştirisi bilgiye dair meselelerin etrafında belirli seferberlikleri yaratan aktörlerin bütünü için *özgül bir gaye* de oluşturmaktadır. Alternatif medyalar, kanuna aykırı veya umuma zararlı hareketlere karşı tetikte olan kimseler veya makamlar, bilgiye ulaşımı demokratikleştirmeyi amaçlayan dernekler, medyatik alanı düzenleme yöntemlerini değiştirmeyi isteyen baskı grupları, iletişim sorunlarında uzman üniversitelerin öğretim görevlileri, internet vatandaşlığını savunan militan gruplar, bilgisayar korsanları (*hacker*) vs. çeşitli şekillerde alternatif küreselleşme hareketine dahil olmuşlardır.

Bu hareketin ortasında bilgiye dair seferberlikleri, iki ayrı eleştiri anlayışı yapılaştırır. Bunlardan ilki, *karşı hegemonya* olarak adlandırdığımız eleştiridir: Egemen medyaların işleyişini daha bağımsız, çoğulcu, tarafsız ve dürüst başka medyalar tasarlayarak kökünden değiştirmeyi önererek onların gücüne saldırmayı ilke edinmiştir. *Perspektivist* olarak adlandırdığımız ikinci eleştiri ise bireylerin kendi koşullarını simgeleştirmeyi ve temsil araçlarına hâkim olmayı vazife edindikleri ifade mekanizmaları ortaya çıkaran bir mücadele ilkesinin üzerine kurulmuştur. Bununla birlikte, her iki çerçevede karşı hegemonya mücadelesine veya perspektivist eleştiriye verilen anlama göre çok değişik şekillerde benimsenebilir, tematikleştirilebilir ve araçsallaştırılabilir. Teorik olarak belki rahatça egemen medyaya duyulan güvensizliğin iki farklı şekli olarak gösterilen ve genel olarak birbirine benzemeyen alternatif medyaların yaratılmasına doğru giden bu iki eleştiri, uygulamada bazen daha sıkıntılı kimliklere bilgi seferberlikleri doğuracak şekilde birbiriyle karışmış bulunmaktadır. Bize öyle gelmektedir ki bu, alternatif küreselleşme hareketinin 2002 ila 2006 yıllarındaki uluslararası karşı zirveleri ve Dünya Sosyal Forumları (DSF) esnasında etkin olan ve aynı zamanda hem karşı hegemonya hem de perspektivist eleştirileri benimseyen alternatif medya Attac-Info'nun durumudur.

İki çeşit kamusal alanda da yer alan Attac-Info, bireylerin ortak bir proje etrafında seferber olduğu (perspektivist eleştirinin bazı beklentilerine yakın olan) bir *eylem topluluğu* olmakla birlikte, aynı zamanda bu seferberliğin sonucu olan (karşı hegemonya eleştirisinin ilkelerine

*Laboratoire Sociology and Economics of Networks and Services
(SENSE – Orange Labs)
fabien.granjon@wanadoo.fr

duyarlı) bir *temsil alanı*dır. Bu iki konumlandırma arasında oynayan eytişimsel (diyalektik) ilişkilerden birkaçını bu somut örnek üzerinden düşüneceğiz. Asıl olarak bu bilgi seferberliğinin deneyimsel şekillerine ve özellikle 2003 DSF¹ esnasında Attac-Info'da açığa çıktığı şekilleriyle anlam inşasının somut biçimlerini inceleyeceğiz.

Karşı hegemonya ve perspektivist eleştiriler

Burada bilgi seferberliklerinin aynı anda egemen medyalara yönelen eleştiri tarzlarını ve onlara karşı olan karşı-model tarzını niteleyen başlıca iki çerçeveleme şeklini ayırt edebilmenin mümkün olduğu olgusundan yola çıkmaktayız. Birinci çerçeve, eleştirisini bilgi üreticilerin çemberinin kendi üzerine kapalı olmasının ve egemen medyaların kamuya göre sürdürdüğü asimetrinin reddine dayandırır. *Perspektivist* dediğimiz bu eleştiri biçimi bu haliyle sözün profesyoneller, sözcüler ve uzmanlar tarafından tekelleştirilmesini reddeder. Kitle iletişimlerini ve profesyonel gazeteciliği yeniden oluşturmayı, bireysel söylemi özgürleştirmeyi ve “medyaların kolektif benimsenmesinin olasılığını açan, sadece ‘geniş kitlelere’ değil, aynı zamanda azınlıklara, marjinallere, her tabiattan sapkın gruplara gerçek iletişim araçları veren, minyatürleştirilmiş sistemleri” (Guattari, 1977: 367) terfi ettirmekten daha az önerir. Burada doğruluk konusu (ya da başka bir hakikatin açıklanması) olası nesnellik ufku içinde değildir çünkü imkânsız ve istenmeyen bir soru olarak görülmektedir. Bu eleştirinin başlıca hedefi öznelliklerin ifadesidir. Önemli olan, bilgi üreticilerin sayısının artmasıyla mümkün kılınan bakış açılarının çeşitliliğini sağlamaktır. İfade hedefinde böylece değerlendirilen şey, toplumsal aktörlerin toplumsal dünyayı temsil ve tasvir kaynaklarına ulaşım kapasitesinin yeniden dağıtılması ve genelleşmesidir. Perspektivist eleştiri (Indymedia'nın iyi bir örnek oluşturduğu) alıcıların edilginliği prensibini sorgular ve konuşmacıların haklarının savunulmasına ve yaygınlaştırılmasına tutunur: Bilgiyi birinci şahıstan üretmek, söylemek ile yapmak arasındaki mesafeyi reddetmek, bilgi yayıcıların sayısını çoğaltmak, yayın merkezlerini yaygınlaştırmak vs. Medyatik kamu alanında gücünü uygulayan tekeli eğilimlerin karşısında perspektivist eleştiri açık söz alma mekanizmalarının kurulmasını istemektedir. Kendisinin toplumsal ve kültürel gereksinimlerine şeref verme kabiliyetine sahip olan konuşmacıların ifadesine öncelik verme ve bunu yapamayan, istenilen niteliklere ve yeteneklere sahip olmayanları dışlama eğiliminde olan medyatik formatların dayattığı engellemelerden özgürleşmekten yanadır. Öyle ki bu eleştiri tarafından hedef alınan alternatif, “çağdaş öznelliği ezen kitle medyalarının iktidarının değişimi ve bilgi, iletişim, zekâ, sanat ve kültür makinelerinin bireysel ve kolektif biçimde benimsenmesine ve yoğun kullanımına denk gelen post-medya çağına giriş”tir (Guattari, 1990).

Karşı hegemonya olarak adlandırdığımız ikinci eleştiriye gelirse, egemen medyalar olan “küreselleşmenin ideolojik aygıtları”nın propagandacı işlevini gün ışığına çıkarmaya tutunduğunu görürüz. “Muhafif eleştiri”nin yaratılmasına çağrıda bulunur: Bilgi akışlarının dünyanın her yerine karmakarışık biçimde eşitsiz dağılımını, Batılı medyaların kültürel hegemonyasını, medya şirketlerinin politik ve ekonomik dünyaya olan sadakatini, gazetecilik

---

¹Dikkatimizi eylemle ve eylemin içinde inşa edilenlere vererek, çeşitli veri derlemelerine başvurduk. Attac-Info'nun içerisinde gerçekleşen somut ilişkileri ayrıntılı biçimde değerlendirmemizi sağlayan etnografik gözlemlere (2002 ve 2003 DSF esnasında üretilen ve – 2003 Mayıs-Haziran G8 Evian zirvesine yanıt - yasadışı G8 karşı-zirve esnasında tamamlanan notlar, röportajlar, fotoğraflar, video belgeler) başka kanıtlar eklemeli: Yayın listelerinin analizi, ulusal seferberlikler esnasında bazı militanların izlenmesi, resmi olmayan görüşmeler, vs. Çeşitli milletlerden olan yirmi kadar militanla (Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar, İsviçreliler ve Arjantinliler) yapılan bir dizi yarı-yapılandırılmış görüşme, bize bunların kendi uygulamalarına verdikleri anlamı daha iyi anlamamıza ve bireylerin Attac-Info'yla sürdürdükleri ve sürdürdüklerini söyledikleri ilişkileri değerlendirmemizi sağlamıştır.

alanının kendi profesyonel meseleleri üzerine kapanmasını, kâr arayışını ve sansasyonelliğini vs. ifşa eder. Bu açıdan gazeteciler ideolojiden, suç ortaklığından ya da bilgi üretiminin koşullarının dayattığı engellemelerin sonucunda egemen olan düşünceyi yeniden üretmektedirler. Her şekilde gazetecilik sapmalarının başlıca belirleyicisi olarak araya giren, bilgi endüstrilerinin mülkiyet yapısıdır. Doğruluk ve yanlışlık, aldatma ve körlük, dünyanın temsilindeki asimetrikler ve deformasyon meseleleri ise bu yapının sonuçları olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, alternatifler acaba medya endüstrilerinin düzenlemesindeki yapısal değişimler, jeopolitik çağlar arasında bilgi akışlarının yeniden dengelenmesi, bilginin kamu sektörünün güçlenmesi ve dahası, dinleyici, izleyici ve okurların baskısı karşısında bağımsızlaşması aracılığıyla mı ilk olarak belirtilmiştir? Öte yandan, karşı hegemonya eleştirisi kendilerine silah ve savunma verme konusunda katkıda bulunan sosyal bilimlerden bolca etkilenmiştir. Öyle ki, egemen medyaların suç ortaklıklarına ve sansasyonelliğe karşı bilgi modelinin, bilimsel çalışmanın gereksinimlerinden yola çıkarak belirlenmiş olması şaşırtıcı değildir: Doğruluk modeline gönderme, olabildiğince mesafe almak, uzun soruşturma süresi, kısa formatlarla ve formüllerle kopuş, okuyucunun yazarın uğraşlarıyla zayıf entegrasyonu vs.

Alternatif küreselleşme bağlamında, bu iki eleştiri modelinin uygunluğu hâlâ sorundur. İlk gerilim noktası, karşı hegemonya ve perspektivist eleştirilerin aktörlerinin güvensizliği ve düşmanlığında değilse de temas yokluğundadır. Tarihsel sebeplerden dolayı karşı hegemonya aktörleri Dünya ve Avrupa Sosyal Forumlarının tartışmalarının merkez alanı ile sıkı bir biçimde bütünleşmişlerdir (Cardon ve Granjon, 2005). Genel kurullar esnasında kürsüyü işgal ederek, perspektivist medyaların temsilcilerine fazla yer vermeden kendi konularını empoze ederler. Dolayısıyla sosyal forum tartışmalarında perspektivist eleştiri tarafındaki medyalarından çok yerel ve topluluk medyaları federasyonlarına daha kolayca yer verilir. Her şey sanki karşı hegemonya eleştirisinin savunucuları militan medyalar ve topluluklar ile Yeni Dünya Enformasyon ve İletişim Düzeni (NOMIC – MacBride, 1986) üzerine sürdürdüğü tartışmaların uzatmalarında dokuduğu söyleşi tipini alternatif küreselleşme hareketinin ortasında devam ettiriyormuş gibidir. Öyle ki, onlar için *açık yayıncılıktaki (Open Publishing)* gibi perspektivist evrenlerde hükmeden düzensiz canlılığı kavramak güçtür. Çok “saf” saydıkları varsayımları, açık bir katılımın olasılığına olan inançları, görecelilikleri ve internet teknolojileri tarafından önü açılan olası gelişmelere olan kuvvetli ilgileri karşısında kendilerini çoğu zaman çok eleştirel gösterirler. Bu iki dünyanın arasındaki ilişkiler, karşılıklı tanımama ve anlamamadan oluşuyormuş gibi görünür. Perspektivist eleştiriye gelince, kültür hegemonyasını ve egemen medyaların kapitalist yoğunlaşmasını bildirmesinin gerçek alternatifler yaratmakta yetersiz kaldığını farz eder. Bunu özellikle de sözde uzmanların ya da militan örgütlerin sözcüleri tarafından el konulmasının başka şekillerinin yeniden oluşmasına karşı hiçbir teminat vermediği için düşünür. Resmi programların ve Sosyal Forum tartışmalarının görece dışında kalan katılımcılar, “merkez” örgütler tarafından şüpheyle ve mesafeyle karşılanır. Buna karşılık, perspektivist medyalar sosyal forumların çevre alanlarında çok bulunurlar: Gençlik köyleri, no-vox konaklamaları, alternatif basın salonları, eylemler, itaatsizlik davranışları, *hacklab*²lar vs. Geert Lovink ve Florian Schneider’in da (2002) açıkladığı gibi, karşı-zirve ve sosyal forumların organizasyonu bürokratik tehditlerle ve aşırı sol başta olmak üzere siyasi örgütlerin arasındaki iktidar mücadelesinin yeniden canlanmasıyla lekelenmiştir. Kendiliğinden oluşçu ve özgürlükçü bir mantıkta, perspektivist

---

² Hacklab: Bir grup bireyin internetle, yeni teknolojilerle ve sivil haklarla ilişkili olan konular üzerinde sosyal açıdan deneyler yaptıkları, yayınladıkları ve tartıştıkları otonom bir mekandır. Bu terim *hackerin* ve *laboratuvarın* birleşiminden ortaya çıkmıştır. Karşı kültürün ifadelerinden birini temsil etmektedir.

medyalar, kurulmuş olan güçlere güvenmemekte, Chomsky'nin komplo teorileriyle alay etmekte ve öznelliklerin otonom ve özgür ifadesine değer vermektedir.

Attac-info örneği: Eylem topluluğu ile temsil alanı arasında

Türkçeye Yurttaşlarla Dayanışma Amacıyla Finans İşlemlerinin Vergilendirilmesi Derneği³ olarak çevirdiğimiz Attac örgütünün Fransız kanadıyla kısmî bir şekilde bağlı olmasına rağmen, Attac-info kendini buradan ayıran, otonomiye sahip bir gruptur. Resmi olarak on beş Attac militanının (Fransız, İsveçli, Avusturyalı, İtalyan, Kebekli ve Arjantinli) birleşip uluslararası bir idare takımı oluşturmasından önce, İtalya'da (2001'de Cenova'da ve 2002'de Floransa Avrupa Sosyal Forumu'nda) ve Brezilya'da (2002 Porto Alegre'deki Dünya Sosyal Forumu'nda) alternatif küreselleşme olaylarıyla ilişkili bilgilerin internette üretimi ve bulunması deneyimleri gerçekleştirilmiştir. Bu önemli konjonktürler sırasında, karşı zirveler esnasında organize edilen çeşitli militan eylemleri (eylemler, atölyeler, forumlar, vs.) konu alan alternatif medya raporları sunmak amacına dayalı ortak tertibatlar denenmiştir. Attac-Info böylece kendisini, “olabildiğince çok dilde birinci elden bilgi üretme” amacına yönelik olan “açık, kolektif, uluslararası, çok dilli ve militanlar tarafından özyönetimli” bir medya olarak göstermektedir. Aynı zamanda, zımnen, kendini ne “tek bir siyasî çizgiyi” takip eden “Attac'ın resmî sesi” olarak, ne de “nesnellığı ve olayın etraflıca raporunu vermeye çalışan bir medya” olarak tanımlamaktadır.

Dolayısıyla Attac-Info, geniş ölçüde Attac şebekesinin (ne yetki ne de güçlü sorumluluklar uygulayan) esas militanlarından oluşmakla beraber yalnızca bu örgütün militanlarından ibaret değildir. Katılımcıların kabul edilme süreci farklı şekillerde gerçekleşir: Öncelik bütünleşme olarak tanımlayabileceğimiz *de facto* seferberliğin, bireylerin yaşam alanlarında gerçekleştirilmesine verilse de eğilim veya doğrudan siyasi olmayan yetenek kriterlerine bağlı bir nevi “askere alınma” şeklinin de olduğu çeşitli yöntemlerdir. (Gelecekte) bir “editörün” yakın arkadaşı veya yakını olmak, kapsanan etkinlik yerinde bulunmak ve bilgi üretimiyle ilgilenmek, Attac-Info'ya dâhil olmak için oldukça yeterli koşullar gibi görünmektedir. Medyanın militan çevresine ait olan herkes, önceden üyelik koşullarına tabi olmadan kendilerini ifade etmeye davet edilmiştir. Toplu eylem sosyolojisinin bir klasiği olan (bkz. Klandermans ve Oegema, 1987), “katılımcıların alınma sürecinin birbirini tanıyan, arkadaşlık ve taahhütü birleştiren, önceden kurulmuş sosyal ağlara katılan küçük birey nişlerinin varlığı temelinde gerçekleşmesi”nden bahsedebiliriz. Genel olarak, Attac-Info her iki cinsiyette (erkeklerin biraz fazla temsili ile), her yaştan, farklı milletlerden, ancak çoğunlukla üst mesleki kategorilerden oluşan, farklı mesleklerden gelen, farklı bireylerin ilgili olduğu heterojen bir yerdir. Çeşitli topluluklara daha geniş (çoklu) katılım dinamiğine eklenen deneyimli militanlar, başka hiçbir ek taahhütü olmayan birincil Attac militanlarının büyük bir kısmı ve Attac-Info'daki faaliyetleri sosyal çatışmaya bağlı her türlü işten ayrı olan militan derneğe bağlı olmadan katkıda bulunanlarla yakın ilişki içindedirler. Katılımcı alımlarıyla ilgilenen “eskiler”, yetenek kriterlerini veya militanların belirli bir alandaki bilgilerine dayalı seçim ilkelerini açıklamaktan kaçınıyorlarsa da Attac-Info katılımcıların büyük çoğunluğunu önemli bir kültürel sermayeye ve genelde bilginin işlenmesine doğrudan yatırılabilir yakınlık sahibi bireylerdir. Dolayısıyla yeni katılımları kuruluşla bağdaştırma biçimleri çoğu zaman, Attac-Info'ya faydalı ve bilgi militanlarının ortaklıklarını onlardan yola çıkarak düşündükleri ve doğruladıkları yetenek alanları olan programlama, çeviri veya yazı tekniklerini kapsayan belirli becerilere hâkim olmasına bağlıdır. Attac-Info'ya giriş “alanları” çok çeşitlidir ancak

³ Attac, Fransızca «Association pour la Taxation des Transactions financières pour l'Aide aux Citoyens»'nin kısaltmasıdır.

katılımcı alımları ihmal edilmeyecek bir ölçüde, bireylerin, onlara sunulan özellikle takdir ettikleri uygulayıcı faaliyetleri geliştirme fırsatına dayanarak bütünleştikleri beceriklilik arenalarının varlığına endeksli bir taahhüt modeline göndermede bulunurlar. Birliğin inşası burada kişisel yetenekler dizisini seferber etmeye bağlı katmana dâhil olma aracılığı ile projeye hizmet etmesi, olası militanların artma işlemi gibi tasarlanmaktadır. 2003 Dünya Sosyal Forumu esnasında Attac-Info, etkinliğin bu şekilde yedi dilde (Fransızca, İspanyolca, İtalyanca, Almanca, Portekizce, İngilizce ve Fince) kapsanmasını teklif etmiştir. Böylece altı gün boyunca yüze yakın çeviri (en çok paylaşılan içerikler, en çok çevirilen belgeler bölümünde olanlardır) ve 260 yeni yazı (makaleler ve belgeler) internette yayımlanmıştır⁴.

Eylem topluluğu

Her gün, prensip olarak mecburî olan ve katılımcıların çoğunluğunun mevcut olması gerektiği yazım toplantısıyla başlamaktadır (gerçekte, katılım değişken ve ılımlı olmaktadır – içerik üretmiş bireylerin tümünün üçte birinden azı sabah erken saatte gerçekleşen bu toplantıları katılmıştır). Bu toplantıların her biri değişik milletlerden gelen kişiler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Masada yer alan her kişiye, ele almak istediği konu/konulardaki niyetleri gruba (İngilizce) açıklaması için söz verilir. Seçilen konular, herkesin günün sonunda internete konulması gereken içeriklerin genelini görmesini sağlayacak duvara asılı geniş kâğıtlara geçirilir. Bu prosedür, birçok yazarın aynı konuda çalışmasını önlediği gibi daha iyi bir iş bölümü de sağlamaktadır. Ancak gerçekten mevcut sayısına göre, bir katkıya malzeme olabilecekler konusunda çok belirsiz bir fikri olan büyük bir çoğunluğun tasarılarını açıklamada yetersiz kalması ender değildir. Bu zaman dilimi, en iyi bilgilendirilmiş militanların (yani önemli siyasî kapitale sahip olanların) ve Attac'ın etkinliklerinde (atölyeler, seminerler, konferanslar v.b.) en çok yer alanların kapsanılmasının gerekli olduğunu düşündükleri ve onlar için mümkün olduğunca çok reklam yapmayı istedikleri etkinlikleri hatırlattıkları veya yer aldıkları andır. Dünya Sosyal Forumu'nun programı hızlıca gündem taslağı ve gelecek makaleler, ses kayıtları ve fotoğraflı röportajlar için birkaç yol çıkarmayı sağlayan bir dergiye dönüşmüştür.

Bilgi militanları tarafından özgürce dile getirilen hiçbir öneri, tartışmaya neden olmamaktadır. Karşıtlıklardan kaçınma mantığıyla anlaşmayı amaçlayan bir teşebbüsün sonucu olan ve kolektif kararların nadiren oylamaya sunulduğu alternatif küreselleşme hareketinin dâhilindeki uygulamaları kıstas alırsak, Attac-Info'nun “sabah toplantılarında” eleştirel hiçbir tartışma olmamaktadır. Her şey polemiklerden, ideolojik karşılaşmalardan kaçınmak, katılımcıların eyleminin ve yorumsal çerçevelerinin yargılarını harekete geçirebilecek siyasî fikir alışverişlerinden kurtulmak için yapılmaktadır. Her şey, inançların ve temelde bazı katılımcıların militan deneyimlerinin haklılığı, eylemin etkinlik derecesiyle orantılı olarak bir çeşit temize çekilmesi ile olmaktadır. Hiçbir anda örneğin şu ya da bu eylemin ya da etkinliğin hesabını vermenin olası (siyasî) gerekliliği gerçekten tartışılmamaktadır. Aynı şekilde hiçbir zaman belirli bir konuda (hücum açısı, bilginin hiyerarşileştirilmesi, otosansür, vs.) kendine özgü bir ifade biçimi ya da bir bakış açısı getirmiş olmanın hipotetik mecburiyeti müzakereye konulmamıştır. Yazarların çoğunlukla son derece kritik yaklaştığı, profesyonel alanı (gazetecilik alanını) niteleyen teknikleğe muhalefet gibi gözükebilecek şey, aslında pahalıya savunulmuş olan bireysel özerkliğe engel olabilecek örgütsel kurallara uymayı ve ideolojik olarak bazılarının siyasî konularıyla aynı evrede olan olmayan hiçbir editöryal çizginin beklentilerini karşılama gerekliliğinin reddedilmesinin tercümesi olarak ortaya çıkmaktadır. Faaliyetlerin çokluğu yazarlara Forum'un içerisindeki yollarını çizmek için

⁴ Bu üretimlere, <http://www.archive.attac.org/indexfla.htm> adresinden ulaşabilirsiniz.

verecekleri kararların her birinin kesin nitelikte olacağı duygusunu verebilir. Forum'un Porto Alegre'deki coğrafi dağılımından, konuların ve organizatörler tarafından desteklenen tartışma fırsatlarının artmasından dolayı yazarlar, Attac-Info okurlarının en büyük ilgisiyle karşılaşabilecek birkaç militan eylemi, önerilen etkinliklerin bolluğu içerisinde sınırlandırmayı ümit ederek çoğu zaman farklı sahnelere katılımlarını çoğaltmayı denemektedirler. Kolektif mübadele alanı olan ve Attac-Info'dan çeşitli aktörlerin abone olduğu webinfo-poa2003_1 yayın listesi aynı zamanda yazarların kapsamı ve ilgilenmesi beklenen bilgilerin geçişini de sağlamaktadır. Ancak zamanları, istekleri ve ele alınacak olan militan durumların ilgilerini hızlıca kavramak için gereken siyasî birikimleri olmalıdır.

Aktif bir bütünleşme, önemli bir sosyal sermaye ve yaygın çoklu-aidiyet, gerçekte yazarların kendilerini haberdar tutma ve yazı malzemesi bulma yetenekleri için bilinen avantajlardır. Bilgi militanlarının Porto Alegre'deki mevcudiyeti genel olarak tek bir örgüte bağlıysa da onların öteki militan (örgütlü, sendikacı, siyasî) kimlikleri onlara farklı gruplarla etkileşime geçme ve birbirinden hassas biçimde ayrışan militan evrenlerde dolaşma olasılığı verir. Katılımcıların örgütsel aidiyetleri büyük bir kısmıyla önerilen etkinliklerin arasında kendine rehberlik edebilmek için neredeyse kaçınılmaz bir kaynaktır. Dünya Sosyal Forumu gibi ağ etkinliklerinde, etkinliğin çevresini tam olarak sınırlayan eksiksiz bir bilgi sistemine ulaşmak kolay değildir. Geniş ve kurumsal bir tanıtımdan yararlanmadan gerçekleşen pek çok etkinlik yer alır. Etkinliklerin bilinmesi daha çok azar azar seyrederken, bilgi, ağın belli kısımlarında herkes tarafından tanınmasına gerek olmadan daha gönüllü bir biçimde seyreder. Forum üzerinde olan bilgilerin ihmal edilmeyecek bir bölümü bu şekilde örgütlerin ve ağ yapıların ortasında en çok bütünleşmiş olan aktörlerin bilgiye daha çok hakim olmalarına imkân verecek şekilde ilerler. Bazı sahnelere ulaşımın gizli olduğunu söyleyemesek de en nadir bilgilere ulaşmak için geniş ve açık bir ilişkisel ağa sahip olmak yararlıdır. Dışlama biçimleri, farklılıkların damgalanması ve bireyler arasında asimetrielerin yaratılması hiçbir zaman açıklanmamıştır. Ancak olayları anlama yetenekleri doğrudan militan ağı tanımaya endeksli olduğu için zımni bir şekilde yaratılmaktadır.

Değişen kolektif kimlik

Özellikle, kıtasal ya da bölgesel Dünya Sosyal Forumlarına ve karşı zirvelere eşlik eden kitle hareketlilikleri esnasında gerçekleşen alternatif küreselleşme hareketi örneğinde, Attac-Info “kendini hazırlayan ve gizlilik halinde besleyen bir potansiyeli görünür kolektif bir eyleme” (Melucci, 1983: 15) dönüştürmektedir. Bilgi militanlarının fiziksel olarak biraraya gelişinde ara sıra görülen ve “ağ halindeki bir çalışma ve başlama-bitiş tarihleriyle sınırlanmış bir süre içerisinde belirli projelerde işbirliği” ile eşanlamlıdır. Böylece az çok, alternatif küreselleşme hareketinin kolektif hareketlilik dönemlerini niteleyen, art arda gelen yakınsama ve “askıya alma” evreleri takip edilmektedir. Buna kıyasla, bu toplanma ancak hareketliliklerin arasında uzman ve/veya militan bazı duygulu ilişkileri devam ettirmek için bir çaba harcanırsa devamlılık kazanır ve kolektif kimliğine hakim olabilir. Örneğin, şenlikli gecelerin düzenlenmesi, aynı coğrafi bölgede bulunan birkaç katılımcının, biraraya gelip, kesikliliğin çarpmış olduğu gruplaşmaya en azından bir birlik temin etmeye yönelik “kendi aramızdalığın” inşası için çalışmalarına müsaade edilmektedir. Ancak şimdi “bilgilerin dolaşımı vasıtası ile bir dizi bağlantıdan oluşan [...]”; yalnızca, üzerinde, sonrasında tekrardan gündeliğe dalmak üzere yüzeye çıkan gizli ağın olduğu sorunlar etrafındaki kolektif hareketlilikler dolayısıyla belirginlik kazanan bağlantılar olan” (Melucci, 1983: 15) ağların kendini, kolektif hayatı yapılaştıran temel öğelerden biri gibi de gösterdiği akla yatmaktadır. “Tarihseller” takımı genelde her hareketlilikten önce en az bir defa toplanmaktadır, ancak en aktif militanlar, yani çoğu zaman en az bütünleşmiş olan bilgisel militanlar haricindeki

uluslararası idare ekibi arasındaki ortak alan görüntüsünü korumayı sağlayan esas özel yayın listesi (webinfo_1) üzerinden yapılan mübadelelerdir. “Bireylerin, grubun değerleriyle önceden bütünleşmesi gerekmeden harekete geçirilen” bireysel yeteneklere ya da seçici eğilimlere bağlılık gösteren Attac-Info’yla bütünleşmenin tipik geçişsel bağlılıkları, “her an geri çekilebilecek, zamanda ve yerine getirilecek olan görevde kısıtlı olan geçici bütünleşmiş bireyleri” (Ion, 2001: 29) karşılayan kolektif kimliğinin sabitlenmesini kolaylaştırmamaktadır. İnternet üzerinden yürütülen etkileşimler açıkça varolan en sağlam bağlantıları koruyor hatta güçlendiriyorsa da kuruluşa o ya da bu şekilde katılmış olan bireyler arasındaki daha zayıf ilişkilerin söz konusu olduğu kolektifi inşa etme kapasitesine sahip değildirler. Ayrıca militan yatırımların devamsızlığının daha az yoğun dönemlerde en aktif olan üyelerin otoritesinin ve gücünün birikmesini desteklediği gerçeğinin de üstünü örtmemektedirler.

Bu koşullarda, kolektifi yaşamak ve kendi-aramızdalığı paylaşmak artık eylemin ön koşulu olmaktansa onun sadece sonucu olabilir. Eylem sırasında en bütünleşmiş olanlar kendilerini bu şekilde olabildiğince katılımcıları birleştirmek, kurumun yenilikçi yanını göstermek ve Attac-Info’da idare edilen eylemin alternatif küreselleşme hareketine getirdiği değer arttırımı üzerinde durmak için zorlamaktadır. Bu gösteri işlemlerinin en geniş şekilde bilgi militanlarını özgün ve gerekli bir maceraya katıldıklarına ikna etmekten başka amaçları yoktur. Buna karşılık, kendilerini “tarihin zanaatçıları” olarak gören (Gaxie, 1977: 151) uluslararası idare ekibinin üyeleri emsalsiz ve duyulmamış bir hareketin özünde olmanın güçlü duygusunu paylaşmaktadırlar. Kendilerinin hayırlı icatları olarak gördükleri internet aracı, onların gözünde kökten yeni bir girişim olmakta ve dolayısıyla genel olarak sınıf çatışmalarına bağlı alternatif ya da komünal medyaların daha eski deneyimleri hakkında hiçbir bilgileri bulunmamaktadır.

Kendisini güçlendirmek ve istikrar kazanabilmek için Attac-Info’nun belirli bir kolektif kimlik arayışına ve ortak bir hayalin paylaşımına yakınlaşan ayinsel ve simgesel beceriler kurmaya ihtiyacı vardır. Eğlenceli durumların (yemekler ve içkili eğlenceler), nesnelere (denklik belgeleri, çıkartmalar), davranışlar (kucaklaşmalar, keyifli haller), konuşmaların tümü; bu şekilde bir rekabet, suç ortaklığı ve önceden verilmemiş bir “birlikte olmayı” inşa etmeyi hedefler. Bilgi militanları güçlü bir şekilde organik bağlılıkları ifşa etseler de buna karşılık, gruplaşmanın ortasındaki arkadaşça mikro-bağımlılıkları değerlendirmektedirler. Attac-Info’ya bağlılık duygusu bu şekilde kendini daha çok, “militanların arkadaşlığının, dayanışmasının, bağlılığının, duygu ve zevk ortaklığının, bir grupta özdeşleşmesinin [...], sevgisinin, suç ortaklığının, dostluğunun yarattığı sevinçler, ikincil ya da bayağı olarak yargılayabileceğimiz ancak güçlü bir bağlılık aracı olduğu” (Gaxie, 1977: 137) duygusal nişlerin varlığına dayanmaktadır. En çok deneyime sahip olan bilgi militanları, bu niş toplumluluğunu grubun tümüne yayacak ve bir ekip ruhu yetiştirecek şekilde davranmaktadırlar. Kucaklaşır, birbirimizi kollarımızın arasına alır, arkadaşlık ve karşılıklı selamlaşma hareketleri ile eskiye dayanan ilişkilerdeki gibi çoğaltırız. Görünen o ki, temelinde karşı hegemonya eleştirisine yakın olan ideolojik bir suç ortaklığı üzerine kurulmuş, üstü kapalı bir uzlaşmayı paylaşmaktadırlar. Ancak gerçekte bu daha çok, *önsel (a priori)* olarak bulunmayan bir kolektif birliğin sunî korunmasına ve “aynı somut koşulları paylaşan tekil bireylerin uygulanımlarının” (Ion, 2001: 40) hareketlendirilmesiyle “biz”in kurulmasına denk düşer.

Projenin tanımlanmasına ve Séville Avrupa Zirvesi esnasında duyurulmasına başından beri iştirak etmiş bir düzine kurucusu olan hemen hemen sürekli bir uluslararası idare ekibi varolmasına rağmen, Attac-Info’yla bütünleşmiş olan bireylerin büyük bir çoğunluğu, “yakından kesinleştirilmiş ortak pratikler” tarafından bir araya getirilmiş, belli anlarda

hareketlendirilen ve açılacak “davalara” göre yeniden tanımlanan belirsiz çevreleri, esnek ve dağınık bir yapının katılanları olan “vekilleri” gibi gösterilebilir. Üye olmadan katılabilen konjonktürel eylemler topluluğu Attac-Info’nun dinamiği üyelerinin bütünleşmelerine bağlı ve paralel olarak gelişmektedir. Attac-Info, perspektivist eleştiri tarafından övülen düzenlenme biçimlerine yakın bir “azad edilmiş bütünleşmeye” (Ion, 2001) karşılık gelmektedir. O zaman katılım fikrinin kendisi “tam bilerek” gerçekleşen bir bütünleşmeye üstündür. No Vox ağındaki bütünleşme biçimleri modeline göre, Attac-Info’ya katılım esasen somut uygulamaların paylaşımıyla doğru orantılıdır. Burada savunulan amaca (medya otonomisi kazanmak) bağlılık, bilgi militanının bütünleşmesinin ana dinamiği olmadığı açıktır. Dolayısıyla kültürel sermayesi örnek teşkil edecek kadar önemli olan Attac-Info militanları, Attac’ın ideolojik araçlarına ve genel olarak alternatif küreselleşme hareketine görece iyi hâkim olsalar da bu bilgi üretimiyle olan özel bütünleşme seçimini çok kısmî biçimde açıklamaktadır. Attac’ın başlıca amaçlarından birinin “yönetmelikle ilgili kararları doğrudan etkilemek [değil], kültürel değişimi başlatmak [amacıyla] farksız bir görüşü hareketlendirmeyi [aramak ve] meydana getirmek” (Patou, 2000: 81-85) olduğunun ve bu amacı bakımından, Attac-Info’nun çalışmaları meşru olup, buna katılmanın akıllıca olduğu gerçeğinin keskin bir bilinci vardır. Ancak bu böyle olsa da militan bağlılığın çıkarının psikolojik ve duygusal parametreler (McAdam, 1988), birincil dayanışma arayışı (Melucci, 1983) ve sembolik ödüller bütünü (Gaxie, 1977) ile de gerekçelendirildiğini biliyoruz. Ayrıca, görüşülen militanların çoğu hiçbir zaman tek bir çıkar gözetmeyerek bu işe girdiklerini savunmamışlardır. Kendi üzerlerinde düşünme dereceleri, seçmiş oldukları sefereberlik biçimini, siyasi dürtüleri dışında açıklayan başka nesnel faktörlerin varlığını düşünmeye itmektedir. Bilgi üretimine olan bağlılıklarının sebebini bu şekilde, her zaman günlük militan etkinliklerine değil, propaganda ile kamu görüşünün manipülasyonuna, yanlış bilgilendirmeye ve “rızanın üretimine” (Chomsky ve Herman, 1988; Chomsky ve McChesney, 2000) karşı bir mücadeleden uzaklaşmış görünen belirli tatminlere yüklemektedirler.

Büyük çoğunluğu üretilenleri okumasalar da Attac-Info, katılımcılarının doğrudan yararlanabileceği ancak kendini açıkça kamu yararı hizmeti vermeyen bir mekanizma olarak tanımlamaktadır. Militan topluluk, temelde bilinçli üyeler ve kaynak-bireyler (McCarthy, Zald, 1987) tarafından oluşmakta, seferberliğin uğruna yürütüldüğü bireylerden ayrı tutulmaktadır. Yürütülen seferberliğin ve elde edilen ödüllerin, elde edilen seçmeli yararların doğrudan kişilerin her birinin militan etkinliğine bağlı olması sebebiyle, burada kamu yararı olamaz. Attac-Info’ya katılmıyaz, aktif üye olunur ve “çoğu zaman her üyenin biyografisine ve sosyal kaynaklarının yapısına göre değişen” (Gaxie, 1977: 136) dolaylı ve sembolik bireysel kazançlar işte bu katılımından ortaya çıkar. Attac-Info militanlarının büyük bir çoğunluğu için çeşitli kitlelerin (bilhassa okuyucu kitlelerinin) verdiği ve çalışmanın daha çok her zaman sahip olmadıkları siyasî ve örgütsel yeteneklerin ortaya konulmasıyla değerlendirildiği “klasik” bir alternatif küreselleşme militanlık uygulamasında elde edemeyecekleri sembolik ödüller bütününden yararlanmalarını, bu aygıtın içerisinde buldukları mevki sağlamaktadır. DSF’ye ve Attac-Info’ya katılmak, ayrıcalıklı tanıklara ve istisnai bir olayın sözcülerine dönüşerek alternatif küreselleşme hareketinin aktif ve kamusal aktörleri olarak konumlanan ve kendilerini, denklerinin dikkatini ve sonunda onaylarını kazanmak için önlerine serilen bilgi militanlarının değerlenmesini sağlamaktadır. Genelde kendilerini uluslararası düzeyde eyleme geçmek için gereken kapasitelerden yoksun hisseden militanlar, burada dış ülkelerde gerçekleşen çokkutuplu bir projeye gerçekten katılan bir eylem yürütme arzularında onları memnun eden bir eylem aracı bulmaktadırlar. Kendilerini “hareketin gazetecileri” olarak gören militanlar, entelektüel (bilirkişililiğin ve analizin daha önemli bir yere sahip olduğu bir bağlamda değerinin yüksek olduğu) bir çalışma gerçekleştirirler ve kamu sahnesinde bu şekilde, Walden Bello ya da Jean-Baptiste Eyraud

gibi Attac-Info üyesi olmamalarına rağmen çeşitli makalelerde katkılarını bulduğumuz hareketin fener figürlerinden bazılarıyla aynı zamanı ve sembolik mekanı (aynı kürsüyü değil!) paylaşarak, normal zamanlarda yatırım yapamayacakları bir rol oynamış olurlar. Bu avantajlar dolayısıyla katkılarının altına, sembolik ödüllerin aktifleştirilmesinin gerekli koşulu olan imzayı atmayı hiçbir zaman unutmayan yazarlar ve çevirmenler tarafından özellikle iyi algılanılmaktadır. Bu “büyük bir şeyin parçası olma” duygusu öte yandan her kişinin çalışmasını değerlendirme ve grubun sosyal birliğini güçlendirme fırsatını kaçırmayan “tarihî” militanlar tarafından bilerek devam ettirilmektedir.

Atta-Info'nun kolektif kimliği önceden belirlenmemiş olmakla birlikte geniş ölçüde değişkendir (transient identity – Klandermans, 1994). Kendisini eylem içerisinde, “birlikte yapmanın” çevresinde inşa eder ve Attac-Info'nun içerisindeki seferberliklerini, çoğu zaman kendilerini verdikleri başka olası bağlılık biçimlerinden *a priori* olarak benzer bir etkinlik biçimini meşrulaştıran bilgi militanlarının arasındaki etkileşim fırsatlarından ortaya çıkar. Bilgi militanlarının bireysel kimlikleri ve Attac-Info'nun kolektif kimliği arasındaki uygunluk sembolik üretim faaliyetiyle çok marjinal biçimde bağlantılı olan referans işaretlerine dayanır. Daha çok, bazılarının Attac'ın konumlarıyla sürdürüldüğünü ifade ettiği, bazılarının daha küresel olarak alternatif küreselleşme hareketine özdeşleştirdiği çeşitli ideolojik temaslardan kendini besler. Bilgi militanları bu şekilde mücadelelerini sembolik sahadaki muharebelerinin özelliğini silmeye yönelik bir genellik ve özel olan “militan profesyonellik” seviyesinde konumlandırılır. Bilgi üretimi alanında çalışan militanlar, örneğin kendilerini hiçbir zaman diğer alternatif medyalara göre konumlandırmazlar ve çoğu zaman onları sadece belli belirsiz tanıdıklarını söylerler. Birkaçı hariç, “yazarlar” üretimlerinin arasındaki farkı belirlemede yetersiz kalır.

Temsil alanı

Eylem topluluğu olan Attac-Info aynı zamanda bir temsil alanı olmaktadır. Bu temsil alanı mutabakatın seferberliğine katılarak Attac'a hizmet ettiğini, yani alternatif küreselleşmeci talep görüşlerine, “yaşanmış olan tedirginliği; adaletsizliğe, rezalete dönüştürmek, onu değerler ve normlar dizgesinde meşrulaştırmak, dünyayı düzenleyen kelimeler, sınıflamalar, açıklamalar [getirmeyi]” (Neveu, 1996: 89) sağlayan birleşik bir söylem sunarak, dayanak sağlanmasına katkıda bulunduğunu meşru biçimde ileri sürebilecek uluslararası bir medya taslağı betimler (Klandermans, 1988; Klandermans ve Oegema, 1987). Bu durumda, birbiriyle eşleşmiş çeşitli “bilgi etkileri” (Gerstlé, 2001), okuyucuların muhtemel bir “katılımına” götürmeye elverişlidir. Ancak bunu pek az algı ve yorum çerçevesi sunan Attac-Info'dan ziyade, daha fazla ve düzenli bilişsel işaretler tedarik eden Attac'ın farklı siteleri, kuşkusuz daha iyi temin etmektedir. Editoryal çizgiden muaf olan Attac-Info, “çerçevelemenin deneme yanılma yöntemleriyle”⁵ inşa edilmiş bir söylem geliştirmemekte olup “sorun olarak tanımlamadan çok, seferberliğin bir temsilini [yaymaktadır]. Söylem tekrarlayıcı değildir, sorun belirlenmemiştir, sorumlular [hâlâ] tayin edilmemiştir ve çözümler [genelde] eksiktir (Patou, 2001: 68).

Alternatif küreselleşme hareketinin çeşitli bileşenleri ortak bir mücadelenin (tek bir eylem cephesinin) prensipleri üzerinde uzlaşmakta; ancak bir proje üzerindeki birleşik tanımlama ya da sentez girişimlerinden ve konum/çıkar farklılıklarını ortaya çıkarabilecek kolektif bir

⁵ «Klandermans (1988) bir grup muhalifin gerçekliği kodlamada kullandığı dört unsuru belirler: Bir sorunu tespit etme; onu siyasî bakımdan tanımlama; sorumlularını tayin etme; bir çözüm önerme. [...] Buradaki çerçeveleme, medya iletişimdeki bir sorunu yayınlama sürecidir » [Patou, 2001: 65-66].

platform (siyasî ve “programatik” tek bir cephe) geliştirmekten kaçınırlar. Bu bileşenler gibi, yorumu çerçevesinin özellikle genel olan “dünyanın metalaştırılmasının” reddiyle, Attac-Info’nun üretimi okurlara, “başka olası dünyaların” gerçekleşebilmesi için ortaya konulması gereken araçlar hakkındaki öz bakış açılarını muhafaza etmelerine izin verir. Çok net biçimde ancak belli bir istek olmadan ve bir yayının ilkesinin sonucunu meydana çıkarmadan, makaleler örneğin Marksist eleştirel analizlere hiçbir şekilde yer vermezler. Bu şekilde basit olgusal betimlemeler için “sosyal sınıflara ve sömürüye dayalı bir dünya gramerinden” (Sommier 2001: 81) vazgeçerler. Bu sorumlulukları yüklemeye biçimleri çok geniş ölçüde, bir bakıma siyasî yetenekleri harekete geçirmekte ve en az donanımlı olan yazarlara değin yetersizliğin sonucu olduğu hipotezini öne sürebileceğimiz, moral düzeydeki argümanları kullanır. Olayları işlemedeki “siyasî yetersizlik” aynı şekilde, beyan edilen ya da çok belirginleşen ideolojik konumlanmaların zararına, öncelikle kamu olaylarının bölgesini, orada olmayanlara ya da uzakta olanlara yaymanın bir yolunu bulma isteğiyle açıklanabilir. Attac-Info’nun amaçlarından biri diğer ülkelerdeki militanların DSF’lerine uzaktan bağlanma isteğini yanıtlamaktır. Bu şekilde yazarlar alternatif küreselleşme hareketinin kolektif referansı haline gelen olayı paylaşmak isteyen herkese uzaktan erişilebilir kılma ve yayınlama baskısını yaratarak, siyasî ailelerin karşı muhalif oldukları dünya üzerine eleştirel bakış açıları geliştirmeyi kendilerine yasaklarlar. Böylece hareketi bölmeye elverişli öğretisel ayrımları (bkz. Islahatçılar ve devrimciler arasındaki. Attac-Info üyesi olmanın bu seçeneklerden ne birine ne ötekisine yatkın bir konumlamayı işaret etmediğini not edelim) onaylamış olurlar. Birçok içerik bu şekilde karşı hegemonya ve perspektivizm arasında, olayların tarafsız raporu ve duygu içeren ama ideolojik yükümlerden yoksun öznel tanıklıklar arasında gidip gelen ifade biçimlerine ayrıcalık vermektedir. Yayın ya geribildirim kişiselleşmesiyle ya da polemik “doğru” bir temsile yer verdiği iyilik içeren tarafsızlıkla birlikte. Attac-Info’nun yazarlarının başlıca uğraşı açıkça belirlenmiş (varolmayan) siyasî çerçevelere saygı göstermek değil, daha çok heyecanlı anlarını internet üzerine aktarma kapasiteleridir.

Attac-Info’nun güçlerinden biri de kuşkusuz Attac hareketi için, daha geniş ölçüde, şirketleşmiş küreselleşmeye (corporate globalization) karşı mücadele hareketinin, kamusal kolektif bir kimliğin sembolik inşasına katkıda bulunmasıdır. Bilhassa eleştiri biçimlerinin yenilenmesi için çalışmalara ve (bazen manalı kaçışlarla komşu olan) kamu alanının radikalleşmesine katkıda bulunan perspektivist medyalardan çok farklı biçimlerde (Cardon ve Granjon, 2003), Attac-Info ilk adımda olay esnasında “çeşitli Attac katılımcılarına ortak bir görüş” sağlamak ve “farklı ülkelerdeki Attac militanları arasındaki bağı güçlendirmek” olduğundan çok farklı bir rol oynamaktadır. Attac-Info, Attac’ı, uluslararası niteliğini ve sosyal mücadelelerinin gücünü kanıtlayan temsil araçlarıyla silahlandırıp teşkilatlandırmakta, militanlara kendilerini “kolektif kimliklerle özdeşleştirmelerini ve kamusal olana dönmelerini” (Cefaï ve Trom, 2001: 12) sağlamaktadır. Attac-Info’nun üretimi, alternatif küreselleşme hareketi tarafından yürütülen sosyal çekişmeleri anlamsal olarak homojenize edebilme yeteneğinden yoksun olsa da, fikirlerin ve taleplerin heterojen birliğine ve liberal küreselleşmeye karşı ortaya çıkan mücadele hareketlerinin ortak bir görünürlüğünü amaç edinmiştir. Bu haliyle Attac-Info, işleyişiyle, hareketin uluslararası ortak temellerde örgütlenme kapasitesini kanıtlar ve Attac’ın, liberal küreselleşmeyi reddeden militanların milletlerarası ağı olarak olumlu temsillerini düzenler. Bunu üretimlerin niteliğinin ve mizacının gerçekten belirleyici bir rol oynamasına gerek kalmadan yapar. Buna, 2003 DSF esnasında Attac-Info’nun birçok kere anıldığı ve alternatif küreselleşme hareketinde sürdürülmesi gereken çalışma biçiminin, yani (neredeyse bütün olası bağlantılara) açık, eşitlikçi (katılımcıların arasındaki farklılıkları suçlamama gayretini gösteren) ve esnek (bozulmaların çevresinden dolaşan ve uyumsuzlukları gizleyen), yaşanılabilir bir birarada varoluşu sağlayabilen, onu oluşturan çeşitli varlıklar için dinamik bir proje olan uluslararası bir

topluluğun seferberliğinin sembolik kurumu olarak tanıtılan Attac-Dünya'nın toplantıları tanık olmaktadır. Attac-Info'nun tanımladığı kamusal alan bu açıdan bir bilgi ve tartışma alanından ziyade kamusal alanda kendisini ifade etme fırsatı bulan uluslararası niteliği ve mücadeleleriyle siyasî bir topluluğunun sembolik inşasını amaçlayan “kimlikel öneriler alanıdır” (Neveu, 1999: 45).

Sonuç

Kimsenin yeni uluslararasılaşmanın inşası olarak tanıtmadığı ve çevresinin hâlâ belirsiz olduğu alternatif küreselleşme hareketinin seferberliklerinin genişliği ve niteliği çok mürekkep döktürmektedir. Buna karşın, alternatif küreselleşme hareketine has ulusaşırı bir medya repertuarının, eylem ve çeşitli temsil alanları toplulukları tarafından, karşı hegemonya ve perspektivist eleştirileri birbirine karıştıran ve aynı zamanda yerel, ulusal ve uluslararası boyutlarının güçlü bir şekilde içiçe geçtiği medyanın çokbiçimli kamusal bir alanının yapılması fikrini öne sürmek şüphesiz daha sağlamdır. Attac-Info'nun bir örnek teşkil ettiği bu “yeni” medya arenası, büyük ölçekte bir seferberliğin inşasını kolaylaştıracak olan uluslararası bir kamusal alanın yokluğunu ya da şimdiye kadar bölük pörçük oluşunu kısmen örtbas etme olasılığını sunan internet teknolojilerine şüphesiz büyük ölçüde borçludur. İlerleyecek durumu olmadan bunun gibi kamusal alanlar, etkin bir biçimde eylemin seferberliğine katkıda bulunmaktadır (Klandermans, 1984, 1988). Kuşkusuz daha rahatça varlıklarının; en azından alternatif küreselleşme mücadelelerinin çıkarlarının daha iyi temsil edilmesini temin ettiğini ve doğrudan yapılışına çalışan militan çevrelerin ötesinde büyümekte olan bir hareketin kimliklerinin sembolik inşasına katkıda bulunduğunu düşünmemizi sağlamaktadır.

Önceki çalışmalar esnasında (Cardon ve Granjon, 2002, 2003, 2005), bu “yeni” kamusal alanların siyasî ve sosyal eleştirinin bazı figürlerinin yeniden inşa edildiği yer olduğu, politik vasfın kaldırılma ve kamusal ifade biçimlerinin müşfik tanıklığına doğru bir yönelim fikrini yalanlayan bir söylemi taşıdığı fikrini savunuyorduk. Sürdürdüğümüz son araştırmalar kamusal vaadin repertuarlarının daha kesin olan niteliğinin tersini söylemese de burada bilgi alanlarından birinin somut işlemesine gösterdiğimiz dikkat, bizi bununla birlikte temsil alanlarının görece radikalleşmesinin hiçbir şekilde otomatik olarak onları taşıyan eylem topluluklarının ideolojik sağlamlaşmasını kanıtlamadığını belirtmeye itmektedir. Attac-Info, egemen medyaların kapsama alanından açıkça kendini ayırt eden belirsiz bir üretim yaratsa da örnek teşkil ettiği yayın aygıtını, bireysel dünya görüşlerinin keskin ve siyasî olarak yontulmuş kuralcı güçler üzerine kurulu olan militanlar tarafından götürülmemektedir. Şüphesiz, bazı bilgi militanlarının yazılarını etkileyen siyasi ve toplumsal karşıtlık anlayışı vardır. Ancak yazarların çoğunluğu başkalarının yapmış olduğu analizleri ve tespitleri *in fine* tanıtmakla yetinmektedir. Bu açıdan, Attac-Info kendini gerçekten siyasî olarak organize olan kolektif bir aktör olarak tanıtmamakta, daha çok esnek bir bilgiden pay alma aygıtı, ortak paydalarının kapitalist küreselleşmeye karşı mücadele olan otonom kolektif aktörler bulutundan (belirsizliğinden) oluşan heterojen alternatif küreselleşme hareketine hizmet edecek konjonktürel bir çalışma ve tanışma alanı oluşturmaktadır. Çeşitli eleştiri biçimlerine, heterojen yatırımlara ve oportünist angajmanlara açılrsa da Attac-Info kamusal olana katılım biçimlerinin yenilenmesine katkıda bulunmaktadır.

Fransızcadan Çeviren: Dilara Vanessa Trupia*

---

* Silicon Sentier

Kaynakça

Cardon, D. ve Granjon, F. (2005). "Médias alternatifs et médiactivistes." *L'altermondialisme en France. La longue histoire d'une nouvelle cause içinde*. Der., Eric Agrikoliansky, Olivier Fillieule ve Nonna Mayer. Flammarion, Paris, s. 175-198.

Cardon, D. ve Granjon, F (2003). "Peut-on se libérer des formats médiatiques? Le mouvement alter-mondialisation et l'Internet," *Mouvements*, sayı 25, La Découverte, Paris, Janvier-Février, s. 67-73.

Cardon, D. ve Granjon, F (2002). "La radicalisation de l'espace public numérique par les média-activistes. Les pratiques du Web lors du second Forum social mondial de Porto Alegre," VIIème congrès de l'Association Française de Science Politique, Lille, Septembre.

Carroll, W. K. ve Hackett, R. (2003). "Social Movement Theory and Democratic Media Activism", Paper presented at the Annual Meeting of the Canadian Communication Association, Dalhousie University, Halifax, Juin.

Cefaï, D. ve Trom, D. (2001). *Les formes de l'action collective. Mobilisation dans des arènes publiques, Raisons pratiques*, no 12, EHESS.

Gaxie, D. (1977). "Economie des partis et rétributions du militantisme," *Revue française de science politique*, s. 123-154.

Guattari, F. (1990). "Vers une ère post-média," *Terminal*, no 51, Octobre-Novembre.

Guattari, F. (1977). *La révolution moléculaire*. Paris, UGE-10/18.

Ion, J. (2001). *L'engagement au pluriel*. Publications de l'Université de Saint-Etienne, Saint-Etienne.

Klandermans, B. (1994). "Transient Identities? Membership Patterns in the Dutch Peace Movement," *New Social Movement. From Ideology to Identity içinde*. Der., Enrique Laraña, Hank Johnston ve Joseph R. Gusfield. Temple University Press, Philadelphia, s. 168-184.

Klandermans, B. (1988). "The Formation and Mobilization of Consensus," *International Social Movement Research içinde*. Der., Bert Klandermans, Hanspeter Kriesi ve Sidney Tarrow, vol. 1, JAI Press, Greenwich, s. 173-197.

Klandermans, B. Ve Oegema, D. (1987). "Potentials, Networks, Motivations and Barriers: Steps Toward Participation in Social Movements," *American Sociological Review*, vol. 52, s. 519-531.

Lovink, G. ve Schneider, F. (2002). "From Tactical Media to Digital Multitude: A Virtual World is Possible," liste de diffusion Nettime.

MacBride, S. (1986). *Voix multiples, un seul monde*. Unesco, Paris.

McAdam, D. (1988). *Freedom Summer*. Oxford University Press, Oxford.

Mc Carthy, J. ve Zald, M. (1987). *Social Movements in an Organizational Society*. Transaction Books, New Brunswick.

Melucci, A. (1983). “Mouvements sociaux, mouvements post-politiques,” *Revue internationale d’action communautaire*, 10/50, Automne, s. 13-30.

Neveu, E. (1999). “Médias, mouvements sociaux, espaces publics,” *Réseaux*, vol. 17, no 98, s. 17-85.

Neveu, E. (1996). *Sociologie des mouvements sociaux*. La Découverte, Paris.

Patou, C. (2001). “La gestion de l’incertitude dans la définition de la mondialisation par Attac,” *La mondialisation comme concept opératoire récente*. Dir., Charles Patou ve Marie-Cécile Naves. L’Harmattan, Paris, s. 65-84.

Patou, C. (2000). “Usages militants de la formation et de l’information. Les exemples d’AC! et d’Attac,” *Cahiers politiques*, no 4, CREDEP, Université Paris IX-Dauphine, s. 76-91.

Sommier, I. (2001). *Les nouveaux mouvements contestataires à l’heure de la mondialisation*. Flammarion, Paris.